

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **K. M.**, zast. Prof. JUDr. Zbyňkem Kiesewetterem, Dr.Sc., advokátem, se sídlem Praha 6, Zavadilova 22, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 6. 2006, č. j. 16 Cad 250/2005 – 28,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 13. 7. 2005 č. X přiznala žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení žalobkyni starobní důchod od 25. 1. 2004 podle ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb. v platném znění a podle čl. 26 Smlouvy mezi Českou republikou (dále jen ČR) a Spolkovou republikou Německo (dále jen SRN) o sociálním zabezpečení č. 94/2002 Sb. mezinárodních smluv (dále jen smlouva) ve výši 1890 Kč s tím, že od 1. 5. 2004 náleží starobní důchod v souladu s článkem 118 Nařízení 574/72 nadále ve výši 1896 Kč, od ledna 2005 náleží ve výši 2012 Kč měsíčně. V odůvodnění rozhodnutí je uvedeno, že pro výši důchodu bylo zhodnoceno celkem 11108 dnů, z toho 7548 dnů v českém důchodovém pojištění a 3560 dnů v německém důchodovém pojištění. Dále bylo konstatováno, že výše důchodu se skládá ze základní a procentní výměry. Procentní výměra vypočtená podle zákona č. 155/1995 Sb. se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, který činí 599 Kč. Jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu Kč 599 za roky 1985 – 2003. Procentní výměra ke dni vzniku nároku na důchod za 30 roků pojištění činí 45 %, tj. 270 Kč, s tím, že procentní výměra činí nejméně 770 Kč. Procentní výměra důchodu vypočteného podle zákona č. 100/1988 Sb. činí 1478 Kč, takže náleží 1478 Kč měsíčně. Procentní výměra byla (za

použití příslušného vzorce) stanovena částkou 1005 Kč měsíčně a základní výměra částkou 891 Kč měsíčně. Celkem tedy náleželo 1896 Kč měsíčně.

V podané žalobě žalobkyně namítala, že důchodového věku dosáhla již dne 25. 5. 1996 a důchod jí měl být přiznán od tohoto dne, nikoliv od 25. 1. 2004, jak je uvedeno v rozhodnutí. Dále namítala, že procentní výměra starobního důchodu nebyla vypočtena správně. Konstatovala, že žalovaná nevycházela při stanovení výpočtu osobního vyměřovacího základu z ustanovení § 18 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., podle něhož, není-li doloženo před rokem 1986 5 kalendářních roků, prodlužuje se rozhodné období před tento rok tak, aby byl zahrnut ještě 1 takový rok. V tomto případě se jedná o roky 1984 a 1985, kdy dosahovala vyměřovací základ v roce 1984 30227 Kč (počet dnů 366, vyloučená doba 17) a v roce 1985 dosáhla 19738 Kč (počet dnů 212). Zároveň nebyla provedena valorizace koeficientem všeobecného vyměřovacího základu v souladu s § 17 zákona č. 155/1995 Sb. Podle koeficientu všeobecného vyměřovacího základu uvedeného na osobním listě důchodového pojištění činí tento 5,7661, následně vychází osobní vyměřovací základ 15620 Kč. Z uvedeného vyplývá, že výpočtový základ pro stanovení procentní výměry důchodu činí pro rok 2004 9936 Kč a pro rok 2005 10566 Kč. Dovožovala, že procentní výměra odpovídající délce pojištění činí pro rok 2004 4471 Kč a pro rok 2005 4755 Kč. Společně se základní výměrou podle § 33 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. pro rok 2004 vychází celková výměra důchodu na částku 5781 Kč a pro rok 2005 6155 Kč. Vzhledem ke stanovení dílčího důchodu pak vychází pro rok 2004 částka ve výši 3928 Kč a pro rok 2005 ve výši 4182 Kč. Dovolávala se toho, že starobní důchod by měl být správně přiznán pro rok 2004 ve výši 3928 a pro rok 2005 ve výši 4182 Kč, a nikoliv jak je uvedeno v napadeném rozhodnutí ve výši 1896 Kč, resp. 2012 Kč měsíčně. Navrhovala, aby byl starobní důchod přiznán již od 25. 5. 1996, a dále aby při stanovení starobního důchodu byly vzaty v úvahu dosažené příjmy do vyměřovacího základu a respektována reálná hodnota příjmu vyjádřeného v nominální hodnotě za pomoci koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu a tím proveden nový výpočet a vydáno nové rozhodnutí v téže věci.

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 21. 6. 2006 č. j. 16 Cad 250/2005 – 28 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu dávkového spisu. Dospěl poté k závěru, že pokud žalobkyně v žádosti o starobní důchod žádala o jeho přiznání od 25. 1. 2004, byla žalovaná povinna respektovat její žádost. Dále uvedl, že neshledal pochybení ani v postupu žalobkyně při výpočtu procentní výměry podle zákona č. 155/1995 Sb. Konstatoval, že výpočet starobního důchodu provedený žalobkyní není v souladu s příslušnými právními normami a smlouvou. Uvedl, že do rozhodného období se nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986, přičemž není-li však v takovém rozhodném období aspoň 5 kalendářních roků s vyměřovacím základem (§ 16 odst. 3), prodlužuje se rozhodné období před rok 1986 postupně tak, aby zahrnovalo ještě 1 takový rok, nejvýše však kalendářních rok bezprostředně následující po roce, v němž pojištěnec dosáhl věku 18 let. Pokud počet kalendářních roků zahrnutých do rozhodného období podle odstavců 1 a 4 je nižší, než se stanoví v odstavci 1 větě první, je rozhodným obdobím tento nižší počet kalendářních roků. Je tedy pochopitelné, že použitím jednotlivých ustanovení shora uvedených zákonů žalobkyně dospěla k výrazně vyššímu starobnímu důchodu, než jaký jí byl napadeným rozhodnutím přiznán. Pokud žalobkyně zmiňovala, že žalovaná vycházela z minimální výše základní výměry důchodu, která činí 1310 Kč, jedná se ve skutečnosti o výši základní výměry starobního důchodu podle § 33 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. (k datu přiznání starobního důchodu), která je pevnou částkou pro všechny starobní důchody a k jejímu snížení dochází pouze v případě, že se jedná o tzv. dílčí starobní důchod (§ 61 zákona č. 155/1995 Sb.),

jako v této věci. Nejnižší starobní důchod podle zákona č. 155/1995 Sb. činil k datu přiznání starobního důchodu 2080 Kč (1310 Kč základní výměra a 770 Kč procentní výměra). Krajský soud konstatoval, že žalobkyni nepřisvědčil a žalobu zamítl v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s. Konstatoval, že napadené rozhodnutí shledal jako věcně správné a odpovídající zákonu, protože nebylo zjištěno, že výše starobního důchodu žalobkyně v návaznosti na výpočtový základ a osobní vyměřovací základ není ve správné výši, ač žalobkyně je nepochybně přesvědčena o opaku, jak vyplývá z její žaloby i z dalších podání v této věci. Nebylo ani prokázáno, že by žalovaná pochybila tím, že přiznala starobní důchod od 25. 1. 2004, jelikož sama žalobkyně požadovala přiznání starobního důchodu od tohoto uvedeného data.

Proti tomuto rozsudku podala včas kasační stížnost žalobkyně (dále též jen stěžovatelka) a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Namítala, že při stanovení výpočtu osobního vyměřovacího základu nebylo vycházeno z ustanovení § 18 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., kdy se mělo vycházet z toho, že je třeba vzít v úvahu roku 1984 a 1985. Stěžovatelka se dovolávala toho, že v roce 1984 dosahovala vyměřovacího základu 30227 Kč a v roce 1985 19738 Kč, avšak pro dané roky nebyla provedena valorizace koeficientem všeobecného vyměřovacího základu. Dále stěžovatelka v kasační stížnosti provedla výpočet starobního důchodu tak, jak byl uveden v žalobě a vyslovila názor, že pro rok 2004 jí náleží důchod ve výši 3928 Kč a pro rok 2005 důchod ve výši 4182 Kč. Nesouhlasila s tím, že Krajský soud v Plzni přisvědčil žalované České správě sociálního zabezpečení. Konstatovala, že kuriózně je uváděno, že o přiznání starobního důchodu měla vlastně požádat již od 1. 9. 2002. Pokud by to byla pravda, mělo být tomu odpovídajícím způsobem rozhodnuto v její prospěch. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že proti dosavadnímu způsobu řízení nemá námítky a zcela se ztotožňuje s právním názorem soudu, vysloveným ve zmíněném rozsudku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatelka podává z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 a) a b) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákona v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Z obsahu dávkového spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka sepsala žádost o starobní důchod dne 25. 11. 2002. Z žádosti vyplývá, že stěžovatelka je narozena dne X v D. Stěžovatelka vychovala 2 děti, a to G., nar. 17. 8. 1964, a Š., nar. 19. 1. 1970. Pod bodem H žádosti je výslovně uvedeno, že stěžovatelka žádá, aby jí byl starobní důchod přiznán od 25. 1. 2004.

Nejvyšší správní soud především uvádí, že se stěžovatelkou lze souhlasit v tom směru, že důchodového věku dosáhla dne 25. 5. 1996. Stěžovatelka, narozená 25. 1. 1941, vychovala 2 děti, a podle § 32 odst. 1 z. č. 155/1995 Sb. činí důchodový věk 55 let. Uvedeného věku dosáhla stěžovatelka dne 25. 1. 1996. Postupem podle § 32 odst. 2 téhož zákona (přičtení 4 měsíců) dosáhla stěžovatelka důchodového věku dne 25. 5. 1996. K uvedenému dni by však stěžovatelce nárok na starobní důchod nevznikl, neboť na území ČR získala pouze 20 let zaměstnání. Ke zhodnocení doby pojištění (zaměstnání) na území Německa by žalovaná mohla přistoupit pouze za předpokladu, že by za tuto dobu v cizině žalobkyně zaplatila pojistné. Pro hodnocení nároku na starobní důchod podle § 29 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. by stěžovatelka nesplňovala podmínku získání 65 let věku. Z uvedeného plyne, že nárok na starobní důchod stěžovatelce vznikl nejdříve dnem 1. 9. 2002, tedy dnem, kdy vstoupila v platnost smlouva, neboť doba pojištění získaná na území Německa se staví na roveň českým dobám pojištění.

Stěžovatelka se v podané žalobě dovolávala toho, že jí měl být starobní důchod přiznán od 25. 5. 1996, kdy dosáhla důchodového věku, z kasační stížnosti vyplývá, že žádá, aby bylo rozhodnuto v její prospěch tak, aby jí byl starobní důchod přiznán od 1. 9. 2002. Jak již však bylo výše uvedeno, v žádosti o starobní důchod stěžovatelka požádala o přiznání starobního důchodu od 25. 1. 2004. Bylo tedy třeba posoudit otázku, zda lze účinně disponovat datem, od něhož má být dávka přiznána až v průběhu přezkumného soudního řízení, tedy zda lze libovolně měnit datum přiznání dávky, a to podle okolností, které se v ten který okamžik pro žadatele jeví výhodnější. Nejvyšší správní soud má za to, že takto postupovat nelze.

Podle § 54 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem.

Podle § 54 odst. 2 téhož zákona nárok na výplatu důchodu vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.

Podání žádosti o starobní důchod je tedy projevem vůle žadatelů směřujícím k tomu, aby byl důchod přiznán, a uvedením data, od kdy má být dávka přiznána, žadatel vymezuje prakticky zásady výpočtu dávky, neboť den, od něhož žádá, aby byl důchod přiznán, nemusí být totožný se dnem vzniku nároku na takovou dávku. Je tedy nutno uzavřít, že rozhoduje-li orgán sociálního zabezpečení o žádosti žadatele o dávku důchodového pojištění, je vázán obsahem této žádosti a nemůže rozhodnout o přiznání důchodového pojištění od jiného data, než žadatel v žádosti uvedl. Česká správa sociálního zabezpečení tedy nepochybně, pokud starobní důchod přiznala stěžovatelce od 25. 1. 2004, neboť od tohoto dne stěžovatelka přiznání dávky požadovala. Na uvedeném závěru nemění ničeho ani ta skutečnost, že nárok na starobní důchod vznikl stěžovatelce zřejmě již dne 1. 9. 2002.

Pokud jde o námitky stěžovatelky ohledně výpočtu procentní výměry starobního důchodu podle zákona č. 155/1995 Sb., nelze jí přisvědčit. Stěžovatelka jak v žalobě, tak i v kasační stížnosti uvádí výpočet starobního důchodu, avšak tento výpočet nevychází ze zásad uvedených v § 16 a následujících zákona č. 155/1995 Sb. Stěžovatelka totiž při svém výpočtu starobního důchodu nerespektuje ustanovení o rozhodném období podle § 18 tohoto zákona. Předně je nutno uvést, že pojem „ještě jeden takový rok“ uvedený

v § 18 odst. 4 znamená, že se rozhodné období prodlouží pouze o tento jeden rok. Jestliže tedy stěžovatelka v letech 1986 až 2003 neměla žádný rok s výdělkem, prodloužilo se rozhodné období před rok 1986, pouze o rok 1985, nikoliv ještě o další rok 1984. V roce 1985 dosáhla stěžovatelka dosáhla 19738 Kč a v tomto roce nebyly žádné vyloučené doby. Roční vyměřovací základ podle § 16 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. činil 113811,28 (19738 x koef. 5,7661). Osobní vyměřovací základ podle § 16 odst. 1 se vypočte podle vzorce: úhrn ročních vyměřovacích základů (v případě stěžovatelky pouze rok 1985) x 30,4167 : počtem kalendářních dnů v rozhodném období – součet vyloučených dob v rozhodném období, konkrétně tedy 113811,28 x 30,4167 : 6939 (počet kalendářních dnů let 1985 – 2003) – 1156 (počet vyloučených dob v tomto období) = 598,6 tj. 599 Kč. Je pravdou, že se tímto způsobem výdělek stěžovatelky rozměnil. Je tomu tak proto, že v rozhodném období let 1985 až 2003 bylo možno vyloučit pouze doby zaměstnání v Německu. Z článku 26 odst. 3 smlouvy totiž vyplývá, že se pro stanovení vyměřovacího základu pro výpočet dávek podle českých právních předpisů vylučují doby pojištění získané podle německých předpisů v rozhodném období. Za vyloučenou dobu pro účely stanovení výše důchodu bylo možno považovat pouze 1156 dnů od 7. 1. 1992 do 31. 10. 1995. Bez významu jistě nebude ani skutečnost, že stěžovatelka v době od 1. 8. 1985 do 6. 1. 1992 nemá vykázanou žádnou dobu pojištění, avšak tuto dobu pro výpočet osobního vyměřovacího základu vyloučit nelze.

Nejvyšší správní soud tedy sdílí názor žalované i soudu o správnosti postupu při výpočtu výpočtového základu, který se v dané věci rovná osobnímu vyměřovacímu základu, podle zákona č. 155/1995 Sb. Jestliže tedy výpočtový základ vypočtený podle zákona č. 155/1995 Sb. činil 599 Kč, a procentní výměra činila 270 Kč (5,99 x 45), pak bylo nutno vycházet z ustanovení o nejnížší procentní výměře, která činí 770 Kč. Za této situace je tedy pro stěžovatelku výhodnější výpočet provedený podle zákona č. 100/1988 Sb., jehož výši stěžovatelka nezpochybňovala, který činí (procentní výměra) 1478 Kč měsíčně. žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení postupovala správně podle § 71 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., neboť v tomto případě porovnávala výši procentní výměry starobního důchodu, vypočtenou podle zákona č. 100/1988 Sb. a zákona 155/1995 Sb. a přiznala stěžovateli důchod v takové výši, která je pro ni výhodnější, tedy ve výši vypočtené podle zákona č. 100/1988 Sb.

Nejvyšší správní soud tedy v postupu žalované ani Krajského soudu pochybení neshledal, nezadal rovněž důvodnými námitkami stěžovatelky a proto kasační stížnost podle ustanovení § 110 odst. 1 s.ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka ve věci nebyla úspěšná a žalované právo na náhradu nákladů řízení nenáleží ze zákona (§ 60 odst. 1 a 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. června 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu